

Министарство просвете,
науке и технолошког развоја

ISBN 978-86-7447-137-1

УЛОГА УЧБЕНИКА У САВРЕМЕНОМ ОБРАЗОВАЊУ ЗБОРНИК РЕЗИМЕА

XXII НАУЧНА КОНФЕРЕНЦИЈА
"ПЕДАГОШКА ИСТРАЖИВАЊА
И ШКОЛСКА ПРАКСА"

УЛОГА УЧБЕНИКА У САВРЕМЕНОМ ОБРАЗОВАЊУ

ЗБОРНИК РЕЗИМЕА

Уредници

Јелена СТЕВАНОВИЋ

Ана ПЕШИКАН

Младен РАДУЛОВИЋ

XXII НАУЧНА КОНФЕРЕНЦИЈА
„ПЕДАГОШКА ИСТРАЖИВАЊА И ШКОЛСКА ПРАКСА“

Улога уџбеника у савременом образовању

ЗБОРНИК РЕЗИМЕА

Уредници

Јелена **СТЕВАНОВИЋ**

Ана **ПЕШИКАН**

Младен **РАДУЛОВИЋ**

15. децембар 2017. године
Учитељски факултет, Београд

■ ПРОГРАМСКИ ОДБОР

Председник Програмског одбора

др Јелена Стевановић, научни сарадник
Институт за педагошка истраживања, Београд

Чланови Програмског одбора

др Данимир Мандић, редовни професор
Учитељски факултет, Универзитет у Београду

др Снежана Маринковић, редовни професор
Учитељски факултет, Ужице, Универзитет у Крагујевцу

др Слободанка Гашић Павишић, редовни професор
Геронтолошко друштво Србије

др Ана Пешикан, ванредни професор
Филозофски факултет, Универзитет у Београду

др Сања Ђуровић, ванредни професор
Филолошко-уметнички факултет, Универзитет у Крагујевцу

др Исидора Јарић, ванредни професор
Филозофски факултет, Универзитет у Београду

др Сања Благданић, ванредни професор
Учитељски факултет, Универзитет у Београду

др Владан Јовановић, научни сарадник
Институт за српски језик САНУ

др Јадранка Милошевић, саветник координатор
Завод за унапређивање образовања и васпитања, Београд

др Тања Шијаковић, саветник координатор
Завод за унапређивање образовања и васпитања, Београд

др Славица Јашић
Министарство просвете науке и технолошког развоја Републике Србије

др Гордана Степић
Министарство просвете науке и технолошког развоја Републике Србије

др Емилија Лазаревић, научни саветник
Институт за педагошка истраживања, Београд

др Снежана Мирков, виши научни сарадник
Институт за педагошка истраживања, Београд

др Наташа Лалић-Вучетић, научни сарадник
Институт за педагошка истраживања, Београд

др Николета Гутвајн, научни сарадник
Институт за педагошка истраживања, Београд

др Ивана Ђерић, научни сарадник
Институт за педагошка истраживања, Београд

др Рајка Ђевић, научни сарадник
Институт за педагошка истраживања, Београд

др Нада Шева, научни сарадник
Институт за педагошка истраживања, Београд

■ ОРГАНИЗАЦИОНИ ОДБОР

Председник Организационог одбора

мср Младен Радуловић, истраживач сарадник
Институт за педагошка истраживања, Београд

■ ОРГАНИЗАТОРИ СКУПА

ИНСТИТУТ ЗА ПЕДАГОШКА ИСТРАЖИВАЊА

Добрињска 11/3 • 11 000 Београд • Србија
www.ipi.ac.rs

МИНИСТАРСТВО ПРОСВЕТЕ, НАУКЕ И ТЕХНОЛОШКОГ РАЗВОЈА РЕПУБЛИКЕ СРБИЈЕ

Немањина 22-26 • 11 000 Београд • Србија
<http://www.mpn.gov.rs>

УЧИТЕЉСКИ ФАКУЛТЕТ УНИВЕРЗИТЕТА У БЕОГРАДУ

Краљице Наталије 43 • 11 000 Београд • Србија
<http://www.uf.bg.ac.rs/>

ЗАВОД ЗА УНАПРЕЂИВАЊЕ ОБРАЗОВАЊА И ВАСПИТАЊА

Фабрисова 10/1 • 11 000 Београд • Србија
www.surs.org.rs

Објављивање ове публикације финансијски је подржало

МИНИСТАРСТВО ПРОСВЕТЕ, НАУКЕ И ТЕХНОЛОШКОГ РАЗВОЈА РЕПУБЛИКЕ СРБИЈЕ

Напомена. Саопштења сарадника Института за педагошка истраживања представљају резултате рада на пројектима *Унапређивање квалитета и доступности образовања у процесима модернизације Србије* (бр. 47008) и *Од подстицања иницијативе, сарадње и стваралаштва у образовању до нових улога и идентитета у друштву* (бр. 179034) чију реализацију финансира Министарство просвете, науке и технолошког развоја Републике Србије (2011–2017).

УЏБЕНИК У НАСТАВИ СРПСКОГ ЈЕЗИКА: ПЕРСПЕКТИВА УЧЕНИКА ОСНОВНЕ И СРЕДЊЕ ШКОЛЕ

Виолета Влајковић Бојић*

Завод за унапређивање образовања и васпитања, Београд

Јелена Стевановић

Институт за педагошка истраживања, Београд

Кроз процес образовања одвија се својеврстан вид развоја деце као резултат интеракције њихових развојних карактеристика и особености система знања који ученици стичу посредством уџбеника као основне школске књиге. Имајући у виду информациону и трансформациону функцију уџбеника, циљ рада био је да сагледамо из перспективе ученика улогу уџбеничке литературе (граматике и читанке) у настави српског језика. Истраживање је обављено школске 2017/2018. године применом упитника – посебно конструисаног за потребе овог истраживања – који је садржао питања затвореног и отвореног типа. Узорак је пригодан и чини га 114 ученика осмог разреда основне школе и 137 ученика четвртог разреда гимназије из Београда. Примењена је дескриптивна статистичка анализа. Резултати показују да више од две трећине основаца увек и већином користи читанку из српског језика, док више од половине средњошколаца не користи или повремено користи овај уџбеник. Већи број ученика основне школе (78,95%) већином и увек користи граматику него што то чине гимназијалци (27,11%). Готово половина основаца (46%) сматра да су текстови из читанке интересантни, што је супротно мишљењу средњошколаца (64,32%) о понуђеним текстовима. Мање од десетине ученика оба узраста указује на то да их текстови из читанке подстичу на даљи самостални ради продубљивање знања из српског језика и књижевности. Премда више од половине (69,54%) ученика средње школе сугерише да им граматика српског језика углавном или уопште не помаже у бољем разумевању и усвајању знања, готово сви ученици основне школе (82,46%) који су учествовали у истраживању извештавају да им уџбеник из граматике српског језика у потпуности или већином омогућава да стекну адекватне компетенције из ове области. И старији и млађи ученици су

* violeta.vlajkovicbojic@zuov.gov.rs

сагласни да би у читанци требало да буде више за њих интересантних текстова, односно савремених књижевноуметничких дела. Налази истраживања показују да читанка и граматика посредују и помажу у елаборирању програма и стицању знања током наставе српског језика и књижевности превасходно у основној школи, док у средњошколској настави српског језика и књижевности доминантну улогу има читанка. Сем тога, изложени резултати наводе на закључак да је потребно садржаје из књижевности прилагодити преференцијама данашњих генерација, као и да је неопходно посветити знатно више пажње прилагођавању граматичке литературе самосталној продукцији, израженијем осећају напретка, самоконтроле и самокорекције ученика, посебно у настави српског језика у средњој школи.

Кључне речи: граматика, читанка, српски језик, уџбеник, ученици основне и средње школе.

САДРЖАЈ

УВОДНА САОПШТЕЊА

- 7 **Ана Пешикан**
УЛОГА ИЛУСТРАЦИЈА У УЏБЕНИЦИМА
- 13 **Исидора Јарић**
ШТА ЈЕ ПОТРЕБНО ДА БИСМО ДОБИЛИ РОДНО СЕНЗИТИВНЕ УЏБЕНИКЕ?
- 17 **Јадранка Милошевић**
КЊИЖЕВНОТЕОРИЈСКИ ПОЈМОВИ У УЏБЕНИЦИМА ЗА СРЕДЊУ ШКОЛУ
- 21 **Јелена Стевановић**
ЈЕЗИЧКА КУЛТУРА У УЏБЕНИЧКОЈ ЛИТЕРАТУРИ ЗА СРЕДЊУ ШКОЛУ

УЏБЕНИК КАО РЕСУРС ЗА УЧЕЊЕ У 21. ВЕКУ

- 27 **Зорица Веиновић**
ФУНКЦИОНАЛНОСТ ПОЈМОВА О ПОРЕКЛУ МАТЕРИЈАЛА У УЏБЕНИЦИМА НАСТАВЕ ПРИРОДЕ И ДРУШТВА
- 29 **Милена Миловановић**
ИМПЛИКАЦИЈЕ ЗА КРЕИРАЊЕ УЏБЕНИКА ЗА ГРУПНУ НАСТАВУ КЛАВИРА
- 31 **Наташа Лалић-Вучетић и Нада Шева**
ОДНОС ИЛУСТРАЦИЈЕ И ТЕКСТА У САВРЕМЕНОМ БУКВАРУ
- 33 **Нада Шева и Емилија Лазаревић**
УЛОГА БУКВАРА У РАЗВОЈУ ЧИТАЛАЧКИХ СПОСОБНОСТИ: АСПЕКТ РАЗУМЕВАЊА ПРОЧИТАНОГ
- 35 **Јелена Станисављевић**
МАПЕ ПОЈМОВА У УЏБЕНИЦИМА БИОЛОГИЈЕ
- 37 **Николета Гутвајн**
УЏБЕНИК ИЗ УГЛА УЧЕНИКА ОСНОВНЕ ШКОЛЕ
- 39 **Александра Р. Трбојевић**
МИШЉЕЊА УЧЕНИКА О УЏБЕНИКУ ПРИРОДЕ И ДРУШТВА – АСПЕКТ ДРУШТВЕНИ САДРЖАЈИ
- 41 **Јована Ђорђевић**
УЛОГА УЏБЕНИКА ЛИКОВНЕ КУЛТУРЕ ЗА ПРВИ РАЗРЕД ОСНОВНЕ ШКОЛЕ У МОТИВАЦИЈИ УЧЕНИКА ЗА КРЕАТИВАН РАД И РАЗВОЈ КРЕАТИВНОСТИ
- 43 **Мила Бељански и Руженка Шимоњи Чернак**
СУСРЕТ СА ДРУГОМ КУЛТУРОМ У УЏБЕНИКУ: АНАЛИЗА САДРЖАЈА ОСНОВНОШКОЛСКИХ УЏБЕНИКА

-
- 45 **Сања Ђуровић**
ПРОБЛЕМИ ТРАНСФОРМАЦИЈЕ НАУЧНОГ САДРЖАЈА У УЏБЕНИКУ
- 47 **Љубица Опарница и Милица Николић**
МИШЉЕЊЕ УЧИТЕЉА О КВАЛИТЕТУ САДРЖАЈА УЏБЕНИКА ИЗ МАТЕМАТИКЕ ЗА ЧЕТВРТИ РАЗРЕД ОСНОВНЕ ШКОЛЕ
- 49 **Биљана Сладоје-Бошњак, Ранка Перућица и Соња Каурин**
АНАЛИЗА ПРИМЈЕНЕ АРА (AMERICAN PSYCHOLOGICAL ASSOCIATION) СТАНДАРДА У РАЗЛИЧИТИМ УЏБЕНИЦИМА МЕТОДОЛОГИЈЕ ПЕДАГОГИЈЕ
- 51 **Јелена Гркић Гинић и Маја Ђалић**
СТРУКТУРА И КАРАКТЕРИСТИКЕ УЏБЕНИКА ЗА МУЗИЧКУ КУЛТУРУ ЗА ДРУГИ РАЗРЕД ОСНОВНЕ ШКОЛЕ
- 53 **Слободанка Гашић Павишић и Маша Ђуришић**
САДРЖАЈИ О СТАРЕЊУ У УЏБЕНИЦИМА ОД ПРВОГ ДО ЧЕТВРТОГ РАЗРЕДА ОСНОВНЕ ШКОЛЕ У СРБИЈИ
- 55 **Снежана Радојевић**
МЕТАФОРА УЏБЕНИКА У СЛУЖБИ ОЧУВАЊА НАЦИОНАЛНОГ ИДЕНТИТЕТА
- 57 **Рајка Ђевић и Ивана Ђерић**
ЗАСТУПЉЕНОСТ УЧЕНИКА ИЗ ОСЕТЉИВИХ ГРУПА У УЏБЕНИЧКИМ ИЛУСТРАЦИЈАМА
- 59 **Милош М. Ковачевић**
(ДИС)ХАРМОНИЈА МЕТОДИЧКИХ И МЕТОДОЛОШКИХ ЛИНГВИСТИЧКИХ КРИТЕРИЈУМА У УЏБЕНИЦИМА СРПСКОГА ЈЕЗИКА (НА ПРИМЕРУ СИНТАКСЕ)
- 61 **Драгана Цвијовић**
ПРЕДСТАВЉАЊЕ ЗБИРНИХ ИМЕНИЦА У УЏБЕНИЦИМА СРПСКОГ ЈЕЗИКА
- 63 **Владан Јовановић**
ГРАМАТИЧКА И ЛИНГВИСТИЧКА ТЕРМИНОЛОГИЈА У УЏБЕНИЦИМА СРПСКОГ ЈЕЗИКА У СВЕТЛУ САВРЕМЕНЕ НАУКЕ О СРПСКОМ ЈЕЗИКУ
- 65 **Виолета Влајковић Бојић и Јелена Стевановић**
УЏБЕНИК У НАСТАВИ СРПСКОГ ЈЕЗИКА: ПЕРСПЕКТИВА УЧЕНИКА ОСНОВНЕ И СРЕДЊЕ ШКОЛЕ
- 67 **Маријана Папрић**
СРПСКИ ЈЕЗИК У УЏБЕНИЦИМА РУСКОГ ЈЕЗИКА ЗА ОСНОВНУ ШКОЛУ
- 69 **Дејан Јанковић**
АНАЛИЗА ПРИМЕНЕ ДИГИТАЛНИХ/ИНТЕРАКТИВНИХ УЏБЕНИКА У НАСТАВИ
- 71 **Сања Филиповић и Војислав Илић**
ПРИМЕНА ДИГИТАЛНИХ УЏБЕНИКА И МУЛТИМЕДИЈАЛНИХ САДРЖАЈА У НАСТАВИ ЛИКОВНЕ КУЛТУРЕ – ОБРАЗОВНЕ ИМПЛИКАЦИЈЕ

ЗБОРНИК РЕЗИМЕА
XXII научна конференција
„Педагошка истраживања и школска пракса“
УЛОГА УЏБЕНИКА У САВРЕМЕНОМ ОБРАЗОВАЊУ

Издавач
Институт за педагошка истраживања, Београд

За издавача
Николета Гутвајн

Уредници
Јелена Стевановић
Ана Пешикан
Младен Радуловић

Технички уредник
Младен Радуловић

Тираж
150

Дизајн корица и графичка обрада
Бранко Цветић

Штампа
Кућа штампе плус

ISBN 978-86-7447-137-1